

Gouda en de steentijd in Schijndel

Tijdens de ALV van de Heemkundekring op 17 november 2015 gaf de Archeologische werkgroep aan dat iedereen die dat leuk vond mee kon doen aan een veldloop op zaterdag 19 december.

Een archeologische veldloop is in principe een simpele bezigheid; in linie volgens een vast patroon over een veld lopen en alles oprapen dat opvalt. Later wordt dan uitgezocht wat van belang is en eventueel nader onderzoek rechtvaardigt.

Die zaterdag werd door Gerard van Kaathoven, Ruud Hemelaar, Jan van Weert en Lex Kampheij een veld aan de westkant van de kruising Structuurweg en Wijboscheweg afgelopen. Dat leverde een mage-re oogst op van wat vuursteen en een pijpenkop maar dat liet onverlet dat het wel gezellig was.

Werktuig of zwerfkei

De pijpenkop en één van de stukken vuursteen leken verder onderzoek te rechtvaardigen.

Eerst iets over vuursteen. Dit werd door zowel Neanderthalers als de moderne mens in ieder geval tot de Romeinse tijd gebruikt als werktuig. Al eerder werden rond Schijndel bewijzen gevonden dat al sinds de steentijd mensen rondzwierven in dit gebied.



foto 2

Van dit specifieke stuk vuursteen (foto 1, schaalverdeling 1 cm) is nog niet geheel duidelijk hoe oud het is en of er inderdaad sprake is van een werktuig.

Eenzijds wijzen op de ene helft sommige sporen -retouche genaamd- hier op (foto 2), anderzijds zijn er op de andere helft aanwijzingen dat het natuurlijke beschadigingen betreft (foto 3). Zodra we hierover meer weten wordt u geïnformeerd.



foto 1



foto 3

De pijp nader bekeken

De pijpenkop (foto 4, schaalverdeling 1 cm) is een ander verhaal. Daarvan hebben we vast kunnen stellen wie de pijp waar en ongeveer wanneer gemaakt heeft. Als we naar de foto's kijken vallen drie dingen op. Ten eerste het merk op de hiel; AD in een cirkel (foto 5). Ten tweede de doorsnede van het rookkanaal. Die is vrij groot, namelijk bijna 3 mm. Ten derde de langwerpige vorm met bolling van de pijpenkop (foto 4).

Hieruit is al een algemene conclusie te trekken. Gezien de grootte van de kop en de diameter van het rookkanaal moet het een pijp uit de beginperiode van het tabaksgebruik zijn. Voor deze conclusie zijn twee redenen.

De techniek van het maken van pijpen verbeterde in de loop van de tijd. In de periode van 1580 – 1600 kon men rookkanalen maken met een diameter van ongeveer 3,5 mm. Rond 1800 had men de techniek ontwikkeld om rookkanalen van 1,5 mm te maken. Dit is dus een pijp uit de vroege periode.

Tabak was in de beginperiode een zeer duur luxe artikel. Daarom waren de pijpenkoppen ook klein. De door ons gevonden pijpenkop is ook een klein exemplaar, wat eveneens een indicatie is voor een pijp uit de vroege periode. Naarmate de prijs van tabak daalde en daarmee bereikbaar werd voor minder welgestelden werden ook de pijpenkoppen geleidelijk groter.

Als we onze pijpenkop vergelijken met een referentiecollectie (afbeelding 1) plaatst het trechtermodel van de kop met hiel en de hoek van de stalaanzet deze in de periode vanaf 1650.

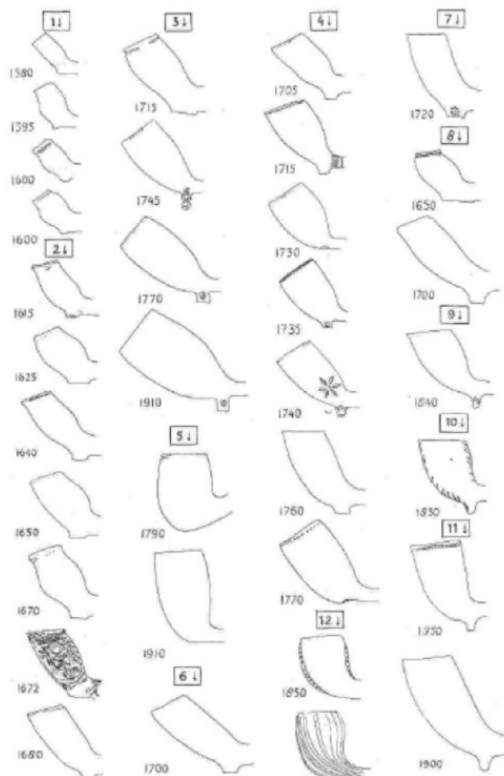
Het lettermerk AD met een cirkel geeft ons een tweede indicatie (afbeelding 2). Dit lettermerk met cirkel is gebruikt door twee Goudse pijpenmakers, te weten Arij Davidse Konijnenbrouck (van 1660 – 1686) en Arij Dubbel (van 1738 – 1746).



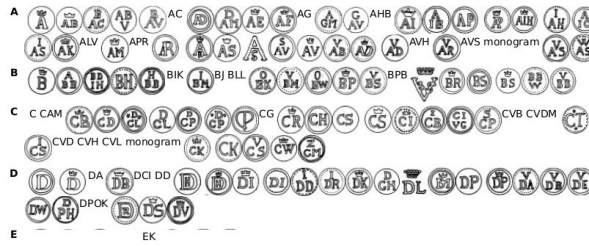
foto 4



foto 5



Afbeelding 1



1660- Arij Davidse
1686 Konijnenbrouck
1738- Arij Dubbel
1746

Afbeelding 2

Combineren we beide gegevens dan moet deze dus, gezien de ouderdom van de gevonden pijpenkop, op basis van de totale informatie toegeschreven worden aan Arij Davidse Konijnenbrouck en is dan gemaakt tussen 1660 en 1686. Voor afbeelding 1 en 2 is dankbaar gebruik gemaakt van de website van een zustervereniging, de Historische Vereniging Oud Uitgeest (www.ouduitgeest.nl/), waarvoor onze dank.

Mogelijk dat het bovenstaande u heeft uitgedaagd ook eens mee te doen aan een veldloop. We laten nog weten wanneer en waar de volgende in Schijndel wordt gehouden. Zoals reeds eerder opgemerkt, archeologische kennis is niet nodig. Het enige wat u mee hoeft te nemen is goede zin en belangstelling voor het verleden van Schijndel.